

FinTech

พลังเล็ก ๆ ที่เปลี่ยนโฉมอุตสาหกรรมทางการเงิน

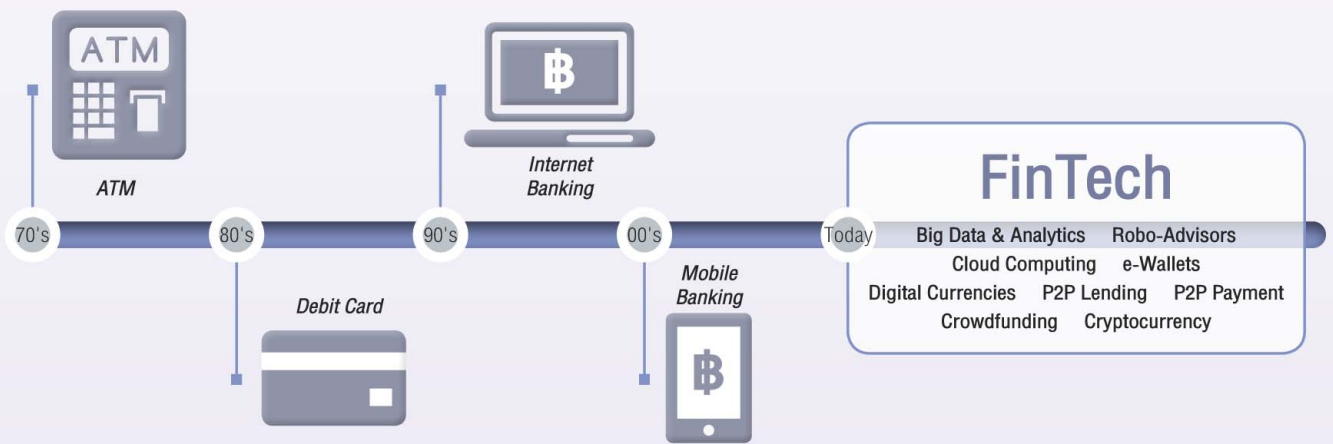
ช่วงนี้ หลายคนอาจได้ยินคำว่า FinTech อยู่บ่อยครั้ง เพราะคำนี้ถือเป็นเทรนด์ที่กำลังมาแรงมาก แต่เชื่อว่ามีคนไม่น้อยที่ยังสงสัยว่า FinTech คืออะไร? เกิดขึ้นอย่างไร? เหตุใดสังคมจึงตื่นตัวให้ความสนใจ? และส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างไร? BOT พระสยาม MAGAZINE ฉบับนี้ ขอนำทุกคนมาพบกับคำตอบและทำความรู้จักกับ FinTech ให้มากขึ้น

FinTech คืออะไร

Wharton School of Business อธิบายว่า FinTech เป็นการผสมคำระหว่าง Finance และ Technology หมายความว่านวัตกรรมที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การดำเนินกิจกรรมทางการเงินมีความสะดวกต่อผู้ใช้และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภค ยิ่งกว่านั้น บ่อยครั้ง FinTech ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคหรือกระบวนการจากแบบเดิมไปสู่สิ่งใหม่ (Disrupt) อีกด้วย

จากนิยามข้างต้น FinTech จึงไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ คนไทยรู้จักการใช้ตู้ ATM มาจนร่วม 20 ปี ซึ่งตู้ ATM ก็ถือหนึ่งเป็น FinTech ในยุคแรก เพราะเป็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยให้การเบิกเงิน โอนเงิน และชำระค่าบริการ ทำได้ง่ายขึ้น โดยไม่ต้องเข้าไปที่สาขา ยิ่งปัจจุบัน เทคโนโลยีสื่อสารก้าวหน้าขึ้น ทำให้แทบทุกธนาคารพัฒนานวัตกรรมบริการแบบ Online Banking เพื่อให้บริการลูกค้าได้ทุกที่ทุกเวลา (Anytime Anywhere) ผ่านช่องทาง Internet Banking และ Mobile Banking

FinTech เป็นการผสมคำระหว่าง Finance และ Technology หมายความว่านวัตกรรมที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การดำเนินกิจกรรมทางการเงิน มีความสะดวกต่อผู้ใช้และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภค

ทั้งนี้ คำว่า FinTech มักจะมาคู่กับ Startup โดยคำว่า FinTech Startup หมายถึง บริษัทเล็ก ๆ หรือคนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ ที่คิดค้นบริการทางการเงิน รูปแบบใหม่ด้วยการสังเกตและเจาะลึกกระบวนการให้บริการของธนาคารที่ละรายการ (Unbundling) เพื่อดูว่าบริการใดยังมีจุดบกพร่องหรือไม่ตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค แล้วนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งจุดเด่นสำคัญของ FinTech คือ ความง่ายต่อการใช้งาน ความสะดวกรวดเร็ว ต้นทุนหรือค่าธรรมเนียมที่ต่ำกว่า และความปลอดภัยในการทำธุรกรรม

FinTech เกิดขึ้นได้อย่างไร

FinTech เป็นการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาให้บริการทางการเงิน เพื่อช่วยปิดช่องว่างที่ธนาคารพาณิชย์ยังไม่ได้ให้บริการ หรือเพื่อพัฒนาบริการทางการเงินให้สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น โดยแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต, สมาร์ทโฟน, Social Media, Big Data และ Internet of Things

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่ทำให้ FinTech เกิดขึ้นและขยายตัวอย่างรวดเร็ว คือ ไลฟ์สไตล์และความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคใหม่ที่ชอบใช้บริการทางการเงินในรูปแบบดิจิทัล เนื่องจากคนรุ่นใหม่ใช้

สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตตลอดเวลา อีกทั้งยังให้คุณค่ากับความสะดวก รวดเร็ว (Anywhere Anytime) มากกว่าความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) และให้ความสำคัญกับประสบการณ์การใช้งานมากกว่าความสัมพันธ์กับแบรนด์

สุดท้าย อุตสาหกรรม FinTech จะเติบโตได้ต้องมีแรงขับเคลื่อนจากการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายและการกำกับดูแล ในหลายประเทศที่ FinTech เติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว พบว่ามีสิ่งที่เหมือนกันคือ รัฐบาลประเทศเหล่านั้น มีนโยบายสนับสนุนให้ประชาชนหันมาใช้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น

จากรายงาน Accenture and CB Insights ระบุว่า มูลค่าการลงทุนทั่วโลกในธุรกิจ FinTech พุ่งขึ้นจากระดับ 930 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ใน ค.ศ. 2008 ไปถึงกว่า 12,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วงต้น ค.ศ. 2015 เฉพาะ ค.ศ. 2014 มูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่าเทียบกับ ค.ศ. 2013 โดย ค.ศ. 2014 เม็ดเงินลงทุนที่เข้าไปสนับสนุน FinTech รายใหม่เติบโตกว่า 48%

FinTech กระบอบต่อธนาคารพาณิชย์ อย่างไร

แม้ FinTech จะมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภูมิทัศน์ของธุรกิจธนาคาร แต่หลายฝ่ายมั่นใจว่า FinTech คงไม่ได้เข้ามาทำลายธุรกิจแบบเดิมของธนาคาร เพราะธนาคารพาณิชย์ยังคงมีความสำคัญต่อระบบการเงินและการให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนอยู่มาก เนื่องจากธนาคารมีเครือข่ายการให้บริการที่ครอบคลุม ไม่เพียงจำนวนสาขา มากยังมีช่องทาง Mobile Banking และ Internet Banking ซึ่งช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้ใช้บริการได้อย่างมาก

นอกจากนี้ ด้วยฐานลูกค้าขนาดใหญ่และเครือข่ายในการให้บริการที่แข็งแกร่ง ทำให้ธนาคารเป็นผู้ให้บริการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญสูง อีกทั้งธนาคารยังเป็นผู้ให้บริการที่ประชาชนให้ความเชื่อมั่น เนื่องจากมีเงินกองทุนที่เพียงพอและมีหน่วยงานกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

ขณะที่ FinTech แม้จะสามารถให้บริการทางการเงินได้อย่างรวดเร็ว แต่อาจยังไม่มีความพร้อมด้านระบบงานเงินทุน และฐานลูกค้าที่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้น แนวทางที่จะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภค คือการที่ FinTech ร่วมมือกับธนาคาร เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าได้ดีและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยที่ระดับความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยยังคงสูงเช่นเดิม

อย่างไรก็ดี การเข้ามาของ FinTech ถือเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการเพราะช่วยให้การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงินรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันการเพิ่มขึ้น

Before

After

ความแตกต่างและความร่วมมือระหว่าง ธนาคารพาณิชย์ vs FinTech

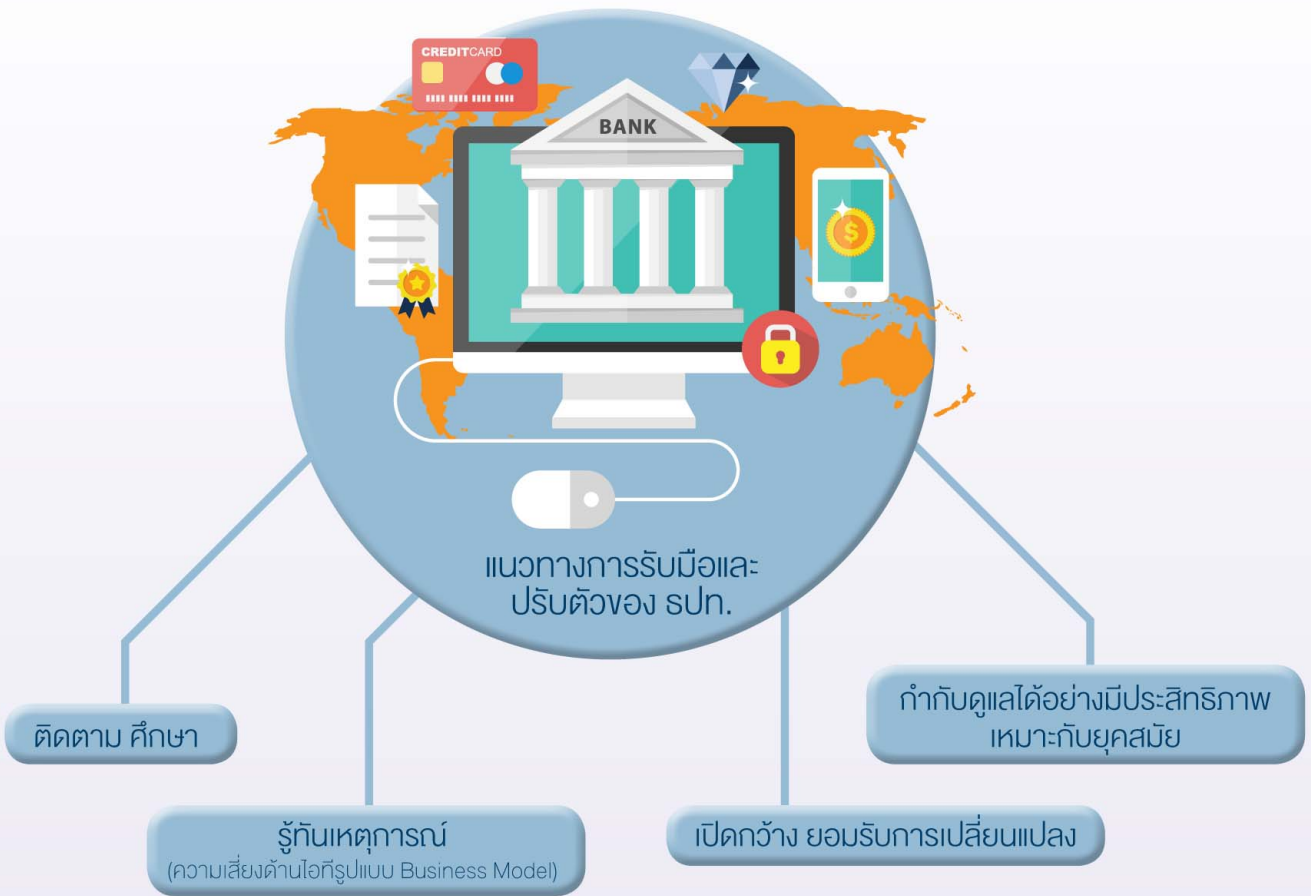
ของ “ผู้เล่นรายใหม่” นี้ ก็ส่งผลกระทบต่อการทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์อยู่พอสมควร ด้วยเหตุนี้ ธนาคารจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันและดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

ทิศทางปรับตัวของธนาคารพาณิชย์ต่อ FinTech

FinTech ถือเป็นตัวเร่งสำคัญที่ทำให้ธนาคารต้องปรับตัวเป็นดิจิทัลมากขึ้น และรวดเร็วขึ้น โดยรูปแบบในการปรับตัวของธนาคารพาณิชย์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การลดจำนวนสาขาลงหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบสาขาให้รองรับระบบดิจิทัลมากขึ้น พร้อมกับลดขนาดพื้นที่สาขาหรือเปลี่ยนเป็นตู้ Kiosk แทน ขณะเดียวกันหลายธนาคารยังได้เร่งพัฒนา Mobile Banking และกระตุ้นให้ลูกค้าหันมาใช้ช่องทางนี้มากขึ้น นอกจากนี้ธนาคารยังเน้นให้ความสำคัญกับการเป็นพันธมิตรและสร้างเครือข่ายร่วมกับ FinTech Startup ไม่ว่าจะในรูปแบบการให้เงินสนับสนุน การลงทุนผ่าน Venture Capital การลงทุนวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยี รวมถึงการจัดโครงการแข่งขันให้กับ Startup แทนการแข่งขันกับ Startup

สำหรับแนวทางที่ธนาคารจะพัฒนาไปสู่ Digital Banking อย่างยั่งยืน

จากการสำรวจในต่างประเทศและในประเทศ พบว่ามีแนวทางที่น่าสนใจใน 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) In-house Development คือการจัดตั้ง Research & Development (R&D) Lab และการพัฒนา Digital Banking ภายในธนาคาร 2) Partner with Tech Firm คือการร่วมมือกับบริษัทพัฒนาเทคโนโลยี 3) Invest / Acquire FinTech Startups คือธนาคารลงทุนหรือซื้อกิจการของบริษัทที่ทำด้าน FinTech เพื่อใช้ประโยชน์จากความชำนาญด้านเทคโนโลยีไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ของธนาคาร และ 4) สนับสนุน Startup Community คือการที่ธนาคารเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่ม Startup เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่าง Startup นักลงทุน และผู้กำกับดูแล เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการเงินในภาพรวม

FinTech กับ สปท. ในมุมมองกำกับดูแล

FinTech ถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้กำกับดูแลทั่วโลก ซึ่งในระหว่างนี้ ผู้กำกับดูแลของแต่ละประเทศอยู่ระหว่างการศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจในความจำเป็น (Need) และโมเดลธุรกิจของ FinTech Startup ที่เกิดขึ้น

สปท. ในฐานะผู้กำกับดูแลธนาคารพาณิชย์และ Non-bank จึงต้องรักษาสสมดุลระหว่างการสนับสนุนการเกิดนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อระบบการเงินกับการดูแลป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค รวมทั้งยังต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้บริโภคไปพร้อมกัน

ในระยะเริ่มต้น สปท. ใช้แนวทางกำกับดูแลแบบหลักการ "Sand Box" หรือการอนุญาตให้ทำธุรกรรมเป็นระยะ (Phase) แบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ทุกฝ่ายงานได้มีเวลาทำความเข้าใจในธุรกรรมนั้นร่วมกัน โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลต้องมีความยืดหยุ่น และพร้อมปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันทั่วทั้ง ขณะเดียวกันยังต้องสนับสนุนให้ธุรกิจเหล่านี้เติบโตได้อย่างยั่งยืน และทำให้เกิดการแข่งขันที่สมบูรณ์ในอนาคต

พร้อมกันนี้ สปท. ยังมีภาระประสานงานกับผู้กำกับดูแลอื่นภายในประเทศอย่างต่อเนื่องด้วย อาทิ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ที่กำกับดูแลธุรกรรมด้านประกันภัย รวมทั้งสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ซึ่งเป็นผู้พิจารณาให้ใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางการเงินต่าง ๆ

สุดท้ายนี้ การมี FinTech เข้ามาให้บริการทางการเงินเพิ่มมากขึ้น ประชาชนย่อมเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการได้ใช้บริการที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นด้วยราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม ขณะเดียวกันยังทำให้กลไกการแข่งขันมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจการเงินและระบบสถาบันการเงินไทยโดยรวมดีขึ้น อีกทั้งยังสามารถพัฒนาเป็นช่องทางสร้างรายได้ให้กับประเทศได้ด้วย หากมีการลงทุนและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเสนอวิธีการทางการเงินในต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV ที่มีระบบการบริการทางการเงินที่ใกล้เคียงกัน